



Lauri Hussar
Riigikogu
riigikogu@riigikogu.ee

Teie 18.06.2026 nr 2-3/15-567

Meie 01.09.2026nr 1.1-13/2663-2

**Vastus Riigikogu liikme
kirjalikule küsimusele (KK 567)**

Lugupeetud Riigikogu esimees

Vastan Riigikogu liikme Aleksandr Tšaplõgin 17.06.2026 rahandusministrile esitatud küsimustele, mis on seotud riigi osalusega äriühingute juhtorganite huvide deklareerimisega.

1. Millistele konkreetsetele õigusnormidele tuginedes peab valitsus lubatavaks riigiettevõtete juhtide majanduslike huvide deklaratsioonide mitte avalikustamist?

Valitsus ei pea majanduslike huvide deklaratsioonide mitteavalikustamist lubatavaks, vaid lähtub seadusest. Sama peab tegema ka rahandusminister. Kõik esitatud deklaratsioonid on avalikud.

Korruptsioonivastase seaduse kohaselt on kõikide (esitatud) huvide deklaratsioonide avalike andmetega võimalik tasuta tutvuda Maksu- ja Tolliameti e-teenuste keskkonnas, identifitseerides ennast nõuetekohaselt. Korruptsioonivastane seadus (KVS) ega Vabariigi Valitsuse määrus („Huvide deklaratsioonide registri põhimäärus“) ei võimalda Vabariigi Valitsusel huvide deklaratsioonide registrisse kantud andmete avalikustamist piirata.

Majanduslike huvide avaldamist reguleerib KVS 3. peatükk, mille § 13 lõike 1 punktides 12-15 on otsesõnu määratletud isikud või organid, kellel on pädevus kehtestada vastavates sätetes nimetatud ametiisikute suhtes huvide deklaratsiooni esitamise kohustus.

Seaduse alusel (KVS § 13 lg 3) on osalust valitseval ministril õigus kehtestada majanduslike huvide deklareerimise kohustus avaliku ettevõtja juhtorgani liikmele ainult juhul, kui juhtorgani liikmel (ametiisikul) on pädevus käsutada avalikku vahendit või viia läbi süüteo- või haldusmenetlust ning puuduvad tõhusamad vahendid korruptsiooniohu vältimiseks. Kuna tõhusamad vahendid on praktikas olemas, ei peaks seaduse sõnastust järgides juhtorgani liikmele sellist kohustust panema. Seaduse mõte on seejuures vähendada või vältida eraelu puutumatuse riiveid ning ohjeldada bürokraatiat tõhusamate vahendite olemasolul.

2. Kuidas saab valitsuse arvates ühiskond kontrollida huvide konflikti puudumist riigiettevõtete juhtide otsuste tegemisel, kui teave nende majanduslike huvide kohta pole kättesaadav?

Huvide deklareerimise põhimõtted, sh lausalise huvide deklareerimise kohustuse piirang, on kehtestatud KVS-is, mille on Riigikogu vastu võtnud 6. juunil 2012. a. Ühiskond saab kontrollida huvide deklaratsioonide registrisse kantud deklaratsioonide avalikke andmeid.

Korruptsiooniohu vältimiseks ja kontrollimiseks rakendatakse lisaks KVS-is sätestatule ka muid meetmeid ja võimalusi, mis praktikas on tõhusamad. Näiteks:

- 1) Riigi osalusega äriühingute tegevuse üle teevad järelevalvet nõukogu ja audiitorid (jälgides mh tehinguid seotud isikutega), vajadusel ka omanik erikontrolli raames.
- 2) Riigivaraseaduse (RVS) § 87 alusel on riigi osalusega äriühingutes sisse seatud siseauditi- ja sisekontrollisüsteemid, sh toimub seotud isikute ja huvide deklareerimine asutusesiselt.
- 3) Äriseadustikust tulenevalt on äriühingu juhatusel igapäevasest majandustegevusest väljuvate tehingute tegemiseks vajalik nõukogu nõusolek, mh eesmärgiga vähendada korruptsiooniohtu.
- 4) RVS § 80 sätestab nõudeid juhtorgani liikmetele, mis muuhulgas keelab valida nõukogu liikmeks isikut, kellel on äriühinguga sisuline huvide konflikt.
- 5) Nõukogu liikmekandidaadi huvide konflikti riski hindab nimetamiskomitee enne nõukogu liikme valimise ettepaneku tegemist osaluse valitsejale ning nõukogu liikmekandidaat kinnitab kirjalikult, et ta ei oma riigi osalusega äriühinguga sisulist huvide konflikti.

3. Kas Rahandusministeerium on analüüsinud korruptsiooniriske, mis tulenevad juurdepääsu piiramisest riigiettevõtete juhtide majanduslike huvide deklaratsioonidele? Kui jah, siis palun esitada selle analüüsi peamised järeldused.

Seadus ei anna Rahandusministeeriumile ega ka kellelegi teisele õigust piirata juurdepääsu riigi osalusega äriühingute juhtide majanduslike huvide deklaratsioonidele ning seetõttu ei ole seda tehtud ega analüüsitud ka sellise õigusvastase piiranguga kaasnedavad võimalikud riskid.

Kui küsija on silmas pidanud, kas on analüüsitud majanduslike huvide deklareerimise lausalise kohustuse seadmist, siis seadusandja on pidanud riskipõhist deklaratsioonikohustust korruptsioonitõrjes piisavaks ja lausalisust kohustust ülemääraseks õiguste riiveks. Küsimus kuulub korruptsioonivastase tegevuse koordineerimise valdkonda, mis koos KVS-iga on Justiits- ja Digiministeeriumi vastutusalas.

4. Mille poolest erineb valitsuse arvates riigiettevõtte juhi positsioon, kes haldab riigi raha ja vara, põhimõtteliselt ministri, Riigikogu liikme või mõne muu avaliku ametiisiku positsioonist, kes on kohustatud deklareerima oma majanduslikke huve?

Äriühingu juhi tegevust reguleerib peamiselt äriseadustik, mis näeb ette eraldi regulatsiooni lojaalsuskohustuse järgmiseks ning huvide konfliktide vältimiseks. Riigi osalus ei muuda põhimõtet, et äriühingu juht juhib eraõiguslikku ühingut ega pea lähtuma oma otsustes avalik-õiguslikust huvist vaid ühingu ärihuvidest. Avalik huvi ja sellest lähtuvad ootused väljenduvad riigi osaluse kaudu, kuid neid esindab üldkoosolek oma juhiste ja omaniku ootustega. Juhatuse liikmed aga ei ole avaliku võimu kandjad ega halda riigi raha ja vara.

Seevastu peab minister, Riigikogu liige ja mõni muu ametiisik oma tegevuses lähtuma avalikest huvidest sõltumata sellest, kas see on riigile kasumlik või mitte. Nemat on poliitikakujundajad ja avaliku võimu kandjad, kes käsutavad riigieelarve raha.

Seega erinevad nimetatud kaks rolli eelkõige oma õiguslikult staatusest, tegevuse eesmärgilt ning suhtelt avalikku võimu.

5. Kas valitsus on kaalunud võimalust muuta õigusakte, mis tagaksid riigiettevõtete juhtide majanduslike huvide deklaratsioonide avalikkuse? Kui ei, siis millistel põhjustel?

KVS-i eelnõu ettevalmistuse ja menetluse ajal leidis Rahandusministeerium, et huvide deklaratsiooni esitamise kohustuse sätestamisel tuleks piirduda avaliku võimu asutuste juhtide või juhtorganitega, kelle suhtes on avalikkusel kõrgendatud huvi, kuid kõigile avalikku ülesannet täitvatele isikutele huvide deklareerimise kohustuse sätestamine on ebaproportsionaalne (vt Rahandusministeeriumi 29.02.2012 kiri nr 1.1-11./3353). Sarnasel seisukohal on ka Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, kes 2024. aastal läbi viidud Riigikontrolli auditiga seoses leidis, et huvide deklareerimise kohustus on pigem selline meede, mille abil halbade kavatsustega inimesi ei avasta, küll aga võib see peletada häid kandidaate nõukogu liikme kohale¹.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Jürgen Ligi
rahandusminister

Kaupo Raag 5885 1386
Kaupo.Raag@fin.ee

¹ Aruanne leitav: <https://www.riigikontroll.ee/auditiaruanded/riigi-ariuhingute-juhtimisinfo-kattesaadavus-ja-huvide-konflikti-valtimine>